

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

РЕКВИЈЕМ ЗА ПАЛИДРВЦЕ

Не знам шта данашњи ђаци уче о клими. Али, у моје време она (клима) беше умерена. Дакле, пријатна за живот у сваком погледу, са четири романтична годишња доба. И о свакоме су песници надахнуто саставили онолико лирике.

Људи све више гледају у небо, тражећи одговор на вечну тајну наше локалне звезде. У ствари, основно питање овога лета, које се тиче сунца гласи: *шта му би?*

Углавном се мисли да је човек сам себи створио пакао. Такво је то биће, откад је због јабуке истерано из раја. Ако смо добро разумели то катастрофично тумачење, већ живимо у рерни, која ће се све више загревати. И то због немилосрдног загађења свега око нас, па и атмосфере. Јесте ли само видели оне мртве реке?

Врелина у Србија пробила је прошле седмице рекорде свих времена. Можда се то Африка сели на Балкан. Има ли Сахара своје границе, или неминовно осваја и прекоморске просторе? Да ли је већ време да пазаримо јаке ламце и мудре камиле! Ако нас од свега помало хвата страх, за то има сасвим довољно разлога.

Читав тај жад дао је немерљиву енергију за велике ватре. Србија већ недељама не може да угаси своје пожаре. Ватрогасци, војници и полицајци скроз огаравеше од рата са црвеним петлом. На другој страни „фактор човек“ упорно пали стрњике и суву траву по њивама и сеје весели огањ по горама. Ето шта уз помоћ сунца чини обично палидрвце.

Е сад, питање је шта учинити да ти несрећни и невољни пиромани не запале читаве планине! Изгледа да ту нема много наде. Свако мисли да најбоље зна како да контролише ватрицу коју је зачео. Нека баба у околини Пирота палила андрак на ливади, и обновила пожар. Репортеру је овако објаснила свој малер: „Ветар дунуја, куј му се надаја!“

Кад су почеле да горе планине и пуцају стене, могло се видети да нисмо спремни за катастрофу. Такве се паљевине не могу савладати екстензивним приступом. Јесте људски фактор незаменљив кад гаси оно што су баба и њојзи слични подложили у најбољој намери. Али, камо среће да је она изузетак: пали ко стигне, гаси ко мора.

Србија овога лета није имала добре шансе у обрачуна са великим ватрама. Нема више чуваних „канадера“, који се пуне водом за симболично време. Где су се уопште денуле те летилице, којих смо се са носталгијом сетили тек кад је букнуло? Новине пишу да их је неки геније пре десетак година продао Грцима за мале паре. И зато смо се обратили Москви, одакле је стигао „Ил-76“.

Ма како то изгледало, људи су са онако тешком летилицом извели десетак прилично ризичних ватрогасних маневара. Био је то стратешки удар на

ватру која је гутала биљни инвентар Старе планине.

И сада су тамошњи пожари углавном угашени, или „под контролом“. Наравно, ако контроли не измакне она баба и оде на другу ливаду да пали андрак од сувог корова.

Уз недостатак технике, а то ће рећи мобилних летећих цистерни, фали нам организација система. Шта то беше цивилна заштита, још нема добре, нове дефиниције. Осим ако не користимо архаизме из система ОНО и ДСЗ.

У то време, многе вежбе имале су смисао идеолошке козметике. Неке идеја су почињале и окончаваале се на апстрактним решењима. Много тога граничило се са утопијом и долазило из сфера великих заблуда. Али, постојао је неки „самозаштитни“ ентузијазам. Бар у области цивилне заштите, која је, независно од политичког система, кључна барикада у сусрету са великим катастрофама. А у њима углавном страда цивилно становништво, и то претежно у „секундарној етапи“. Дакле, кад први удар катаклизме, највећи губици настају од њених разорних рецидива.

То су искуства оних држава које су се среле са далеко већим несрећама него што су пожари у српским планинама и шумама. Кад се све сабере, и нисмо тако лоше прошли: није било људских жртава, ватра није захватила насељена места. Мада је била на граници неких пиротских села, на пример Темске.

Ако је већ реч о заштити људи у разорним несрећама, и ту не можемо даље без добрих (и лоших) искустава. Наравно да смо их имали и ми, али нигде на свету угрожени грађани нису пасивни предмет заштите. Правило је да сви који то могу, и учине колико могу.

У околини Пирота имали смо крајње бизарну слику несреће. Свуда око је горело, ватрогасци, војници, и жандармерија су опстали на граници снаге у опасном послу. За то време, локални момци били су „изван ситуације“. Пожар су гледали као спектакл, без намере да помогну себи. Као да их је захватила судбинска дефанзива, осећање да ће то неко свакако урадити. Све има свој крај, па и пожар.

Пироћанци нису успели да изађу из летње сијесте и летаргије. Било је великог страха да не изгоре нека села на граници оња. Али, ветар је за њих био повољан, и одувао пламен нешто даље од кровова. А то значи да није било мотива: шума је државна и свачија, село је наше.

А док село не гори и баба се не чешља. Него гледа према небу, можда нешто и налети. Да л’ „иљушин“, да л’ кишни облаци, свеједно. Тако ваљда мисле и остали субјекти цивилне заштите, уз млако пиво и филозофске сентенце о природи и судбини: да је Стара планина тако слабашна, не би ни остала. ■

Аутор је коментатор листа „Политика“

Колико тих доба
има данас – не
зна се.
Календари служе
само као
начелни
оријентир, листа
важних датума,
слава,
рођендана и
викенда. Како се
ствари развијају,
богами је могуће
да плаже на Ади
буду пуне и на
Светог Саву.